

UN DEMERS ȘTIINȚIFIC PROBATORIU

Doctor în istorie **Dorina ONICĂ**

E-mail: dorinaonica@yahoo.com

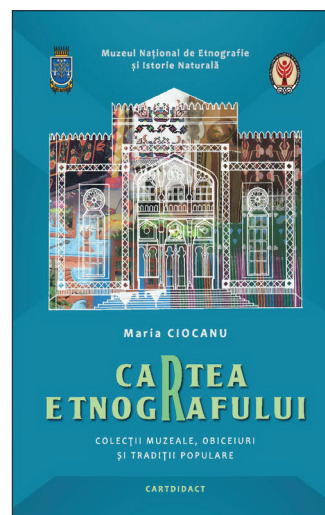
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Cartea etnografului. Colecții muzeale, obiceiuri și tradiții populare, semnată de etnograful și muzeograful Maria Ciocanu, este o lucrare în care sunt supuse analizei realități, manifestări și practici culturale specifice colectivității românești de la est de Prut. Cercetarea utilizează date furnizate de fondurile arhivistice, note etnografice de teren, fișele de inventar ale fondurilor muzeale, o bogată trimitere bibliografică la disciplinele antropologiei culturale și la alte discipline sociale etc.

Demersul autorului este important datorită complexității temelor abordate și valorii științifice, teoretice, metodologice, didactice ce le dețin. Cercetarea posedă aplicabilitate în diverse domenii în care patrimoniul etnografic constituie un element de conexiune. Textul este organizat conform unei structurări și sintetizări etnografice calitative, iar cursul expunerii e captivant și consistent sub aspect științific și documentar. Subiectele studiilor subscriu la principalele tendințe de cercetare în etnologia și muzeografia actuală.

Prin analiza *Colecțiilor muzeale din patrimoniul MNEIN* este scoasă în evidență valoarea patrimonială, documentară, științifică și de autenticitate a acestora. Autoarea expune și analizează, în mod algoritmic, procesele de cercetare științifică, de administrare, conservare și valorificare a colecțiilor muzeale, printre ele numărându-se colecțiile de măștișoare, mobilier, cusături, piese de port ș.a. Pe același principiu metodologic sunt oglindite practicile etnografice de cultivare a viței de vie. Cu ajutorul datelor din fișele analitice și de inventar, a studiilor de specialitate, etnograful reconstituie trăsăturile utilitare și contextuale esențiale ale bunurilor și realităților culturale active într-un trecut etnografic recent.

Capitolul *Obiceiuri și tradiții privind habitatul rural* se centrează pe restabilirea tiparului autentic al spațiului construit și osmoza locuirii colectivității locale alături de apele Nistrului și ale Prutului. Cercetătoarea, cu precădere în baza studiilor etnografice de teren, tranzitează analitic subiecte precum credințele și imaginarul arhaic cu privire la reprezentările mitice acvatice, semnele de locuire legendară în vetrele așezărilor, ocupațiile specifice și locuința, locurile sacre ș.a.

Maria CIOCANU. *Cartea Etnografului. Colecții muzeale, obiceiuri și tradiții populare*. Chișinău: Cartdidact, 2019. 528 p.

În capitolul *Portul popular – meșteșug și artă*, se examinează, descriu și interpretează tehnicile și procedeele tehnologice de cultivare și prelucrare a fibrelor vegetale și animale, torsul și țesutul, precum și credințele, obiceiurile, practicile și ritualurile magice conexe industriei casnice textile. Un studiu științific consistent este consacrat portului popular, acesta evidențiind materia primă, tehnicile de confecționare, croiul, piesele componente, cromatica, însemnele sociale. Cu aceeași responsabilitate științifică, în baza pieselor din colecțiile muzeale și fișelor de evidență ale acestora, sunt analizate transformările structurale ale cămășii cu platcă (cu petic). Complexitatea abordării atinge și subiectul prezenței pieselor de port popular în creația literară orală ca element de comunicare juvenilă în diferite culturi. Compartimentul relevă un înalt nivel de interdisciplinaritate, deoarece se operează cu termeni specifici, se consemnează principalele trăsături tehnice ale torsului și țesutului, sistemele de întraajutorare în muncă și instituțiile sociale specifice, referințele folclorice și reprezentările mitice, obiceiurile și credințele, uneltele ca recuzită rituală și magică. Discursul științific al capitolului este construit cu o mare exactitate, datele denotă validitate și sunt integrate pentru prezentarea unei imagini de ansamblu a portului popular. Apreciem ideea de a analiza mani-

era de a purta piesele vestimentare în concordanță cu principalele praguri de trecere din viața omului.

Obiceiurile și sărbătorile de familie vizează riturile și ceremonialurile de integrare a copilului și a lăuzei, practicile magice de mediere și atragere a unui destin fast, interdicțiile și credințele asociate nașterii. De o analiză complexă beneficiază tradiția nunții în satele din raionul Rezina, prin descrierea ceremonialului nupțial, practicile simbolice și atribuțiile actanților, obiceiurile corelate cu riturile de trecere și de fertilitate.

Consecvent, autoarea își îndreaptă atenția spre *sărbătorile calendaristice*, în special ciclul sărbătorilor de iarnă, reliefând preponderent obiceiurile și tradițiile sărbătorii de Sfântul Andrei și practicile magice de urșit, bucatele rituale și consumarea lor sacramentală, ospetele tinerilor din această zi. Sunt reconstituite și prezentate practicile apotropaice, ofrandele alimentare și gesturile rituale, instituția colindatului, focurile rituale performate în timpul sacru al sărbătorilor de iarnă. Cu același interes sunt abordate subiecte precum uzitarea plantelor în practicile legate de cultivarea pământului, prognozarea vremii și a recoltei, de fertilitate și fecunditate în corelație cu calendarul popular.

Capitolul *Lumea imaginarului* evocă diverse credințe și cunoștințe legate de prezența florilor în tradiția populară, ornamentică, viață spirituală. În mod egal este supusă discuției lumea vegetalului în obiceiurile privitoare la naștere, nuntă și înmormântare în scopuri augurale, de propițiere, premaritale și apotropaice. Autoarea oferă un material inedit cu privire la practicile de medicină populară.

Așa cum îi stă bine unui descendent al satului, Maria Ciocanu face curs studiului de etnografie locală și aduce un elogiu satului natal *Boldurești*. Autoarea ela-

borează o schiță monografică acordând credit științific analizei cu referire la prezentarea patrimoniului etnografic al comunității.

Prețioase și indispensabile pentru o cercetare etnografică modernă sunt înregistrările de teren pe care le-a documentat și textualizat autoarea. Acestea sunt incluse sub formatul unui corpus de documente etnografice în capitolul intitulat *Material de teren. Mărturii și descrieri*. Aspectul dat, util și indispensabil, merită o înaltă apreciere a specialiștilor, deoarece cartea devine astfel o sursă de referință pentru realizarea altor lucrări în domeniu. Un caracter inedit comportă informațiile, nepublicate până acum, privind obiceiurile de nuntă din satul Crasna, regiunea Cernăuți, satul Goian, raionul Dubăsari, diverse realități etnografice din localitățile rurale basarabene, vii încă la momentul înregistrării lor în teren. Includerea chestionarelor etnografice, adaptate la terminologia și specificul local, sunt de o reală contribuție pentru tinerii specialiști din domeniu. Textul conceput meticolos este completat într-un mod firesc de un bogat material de fotografie etnografică, fapt ce legitimează și îmbogățește studiul științific.

Textul volumului este formulat precis, subiectele puse în discuție se pliază pe noile abordări și redimensionări în cercetare. Teoretizarea problemelor științifice este sincronizată cu soluțiile și aplicabilitatea oferită de patrimoniul etnografic contemporaneității. Patrimoniul muzeal, documentat și promovat în paginile cărții, încununează un parcurs de decenii probator pentru o cercetare muzeografică calitativă. Studiile sunt elaborate cu profesionalism și pertinentă științifică, însumând calități care recomandă cartea diferitor categorii de cititori în vederea cunoașterii și înțelegerii culturii tradiționale a colectivității locale.

Casă cu parapet și stâlpi din piatră, cu motivele decorative: coarnele berbecului și laleaua. Înc. sec. al XX-lea, satul Horodiște, Rezina.

Sărbătorirea Blajinilor la Duminica Mare în cimitirul vechi, satul Boldurești, Nisporeni, anul 2009.